

Odling i Balans - Främja åtgärder som räknas

Från Jordbruksaktuellt 2017-02-07

Odling i Balans strävar efter att utveckla växtodlingen på ett effektivt sätt som samtidigt värnar om miljön. I år höll de temadagar på ämnet "Vägar till ett rikt odlingslandskap - växtskyddet då, nu och sen". Stort fokus lades på effektiva åtgärder för ökad biodiversitet och praktiska exempel från Odling i balans gårdar. Gräsgräs var också ett hett ämne, särskilt renkavle som är ett potent otyg.

Nu får lantbrukaren betalt för att ta mark ur bruk menar Marek Nowakowski som dock är positiv till de nya reglerna som ställer högre krav på miljömässiga resultat hos Storbritanniens lantbrukare. Foto: Katarina Johnsson

Erfarenheter från Storbritannien bidrog Marek Nowakowski med. Han har jobbat 35 år som agronom och sysslar mycket med att knyta samman forskning med praktiska råd. Ett av hans stora projekt genom arbetslivet har fokuserat på just biodiversitet och de åtgärder som de engelska myndigheterna infört för att främja den.

Generellt sett är han mycket kritiskt till de miljöåtgärder som myndigheterna inför.

– Myndigheterna vill helst att alla är med i ett miljöprogram, vad det faktiskt har för nytta verkar spela mindre roll. Lantbrukare får betalt för att ta mark ur bruk, istället för att leverera biodiversitet.

Gräsbevuxna kantzoner eller fältkanter har ofta stora inslag av ogräs och gynnar inte biodiversiteten något vidare. Men med örter och blommor gör de enorm nytta.

Marek har själv haft blommande fältkanter de senaste 20 åren, utan att så om. Genom att klippa remsorna hårt kan han kontrollera ogräset och främja de insådda perennerna. Att köpa utsäde är dyrt medger Marek, men om gården går i konkurs på grund av blommande fältkanter kanske den inte skulle vara långvarig i alla fall säger han skämtsamt.

Att klippa ner fältkanterna gynnar perennerna men inte annuellerna så det är ett bra sätt att kontrollera ogräset.

En fältkant med insådd av blommor och örter gör mycket större nytta för biodiversiteten än fältkanten till höger, som helt enkelt fått växa som den vill. Den obrukade fältkanten gynnar snarare ogräs än biodiversitet. I det förra miljöprogrammet i Storbritannien gav staten lika mycket ersättning för dessa fältkanter, dvs nära 5 000 kronor per hektar. Enligt Marek Nowakowski kommer det nya brittiska miljöprogrammet att göra skillnad på de miljöåtgärder som faktiskt gör skillnad för biodiversiteten och de som inte gör det. Foto: Marek Nowakowski

Ge dem bostäder och mat

Över tid har lantbruket blivit till större enheter, man har tagit bort gränserna mellan fält som tidigare var habitat för vilda djur och insekter. Därmed är det inte konstigt att vi har förluster av både fåglar och vilda pollinatörer. Enda sättet att få till en ökning, är att ge dem boplatser och något att äta, menar Marek.

Något som tydligt präglar miljörelsen i England just nu, är pollinering. Enligt Marek har man gått ”Pollinator mad”, något han tycker är ganska värdelöst i och med att solitärbin är 90 procent mer effektiva pollinatörer än honungsbin.

– Vill du ha pollinering eller honung? Ifrågasätter han hysterin kring att främja honungsbin.

Okunnig kontroll

En bonde som har sått in örter och blommor och gör stor nytta för biodiversiteten, kan vid en kontroll, fällas på grund av att man räknat något fel på arealen, men den lantbrukare som har rätt areal men endast en gräsremsa som inte gör i närheten så mycket nytta som den blommande, kan håva in ersättningen.

– Man kontrollerar och mäter hur mycket mark jordbrukaren har tagit ut ur bruk och man får böter för om man tagit för lite mark ur bruk. Men kontrollanten förstår inte vad man gör, handlar det om pollen eller nektar? Men det blir bättre, medger Marek.

Betalt för leverans

Att man får betalt för miljöåtgärder som inte gjort i närheten den nytta som de skulle kunna ha gjort är helt fel, tycker Marek. Det nya programmet som rullar igång i Storbritannien 2017, är han dock mer positiv till.

– Inför 2017 tittar man på ett program där staten faktiskt betalar för det som lantbrukaren levererar. Kan man inte det, får man inga pengar. Att vara med är frivilligt, de som vill och prioriterar biodiversitet kommer att köra på. De som tvekar och tycker det är jobbigt kommer inte att gå med. Att ha ett program som inte attraherar alla är inget problem, det är bättre att de få som är med, gör ett arbete som ger resultat.

Martin Andersson, Löderups växt AB, Hans Wählstedt, Hidinge gård, grisuppfödning och växtodling och Gunnar Bergstrand, mjölkbonde, Fårdala gård. Foto: Katarina Johnsson

Tre odlare som gynnar mångfalden

Martin Andersson, Löderups växt AB

– Jag är rädd för att få in ogräs i grönsakerna, det blir ett stort problem och vi har lite kem att tillgå. Därför är det bra med blommor. Vi har fyra meters skyddszon runt dikesbrunnarna där vi sår in en ört- och blomblandning. Det drar mycket vilt och pollinatörer samtidigt som det synliggör brunnarna, vilket är bra när man sprutar.

– Skyddszonerna på tio meter kommer vi låta vara kvar trots att villkoret försvinner. Där kör vi en blandning med klöver och lusern.

För att inte skada habitatens putsar Martin i omgångar och ser till att inga djur vill bosätta sig på vändtegar.

Hans Wählstedt, Hidinge gård, grisuppfödning och växtodling

– Vi är en djurgård och det innebär foderspill och gödsel som i sig gynnar insekter och fåglar.

Därmed finns det gott om mat för de lärkor som häckar i de anlagda lärkrutorna. Efter inventering har man sett att antalet lärkrevir har ökat på gården. Vi odlar fältkanter enligt sandwichmetod med fler olika grödor i bredd, solros, hampa, blommor. Även en nyligen insådd skalbaggsås i gränsen mellan grödorna på ett stort sammanhängande fält. Bakom grishuset har vi anlagt en häck med en blomsteräng. Utsädet kostar 10 000 per hektar, så det var tur att vi bara anlade 0,1 hektar.

Gunnar Bergstrand, mjölkbonde, Fårdala gård

– Jag funderade över vad jag kunde göra för biodiversiteten. Det landade i att vi sparade kantzoner och lämnade vallen oslagen efter första skörden. Då kom klövern upp och sedan skördas den i samband med tredjeskörden.

En remsa på 1 300 meter på tre fält blev runt 0,4 hektar vilket motsvarar en kostnad på runt fyra till fem rundbalar och lika många med något lägre fodervärde vid tredjeskörden.

– Det blev mycket biodiversitet till en ringa kostnad. Det största problemet är väl att komma ihåg att säga till den som ska slå kanten att skippa det och att han med ska komma ihåg det. Utöver det är det väldigt enkelt.

Katarina Johnsson
Tel: 070-003 98 07
E-post: katarina@ja.se